

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όρ), 10674 Αθήνα, τηλ: 210 7233221-2; φαξ: 210 7233217;

e-mail: info@nchr.gr, website: www.nchr.gr

Παρατηρήσεις και προτάσεις επί της εφαρμογής του Ν.

**3251/2004: «Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, τροποποίηση του ν.
2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις και άλλες διατάξεις»¹**

Το Α' Τμήμα της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στη συνεδρίασή του της 25^{ης} Ιανουαρίου 2007, συζήτησε δια μακρών την εισήγηση με τίτλο «Παρατηρήσεις και προτάσεις θέσεων σχετικά με την εφαρμογή στην Ελλάδα της κοινοτικής νομοθεσίας για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης», την οποία συνέταξε και υπέβαλε στην ΕΕΔΑ στις 26 Νοεμβρίου 2006 ο καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και αναπληρωματικό μέλος της ΕΕΔΑ κ. Πέτρος Στάγκος. Σε συνέχεια της συζήτησης στο Α' Τμήμα, ο συντάκτης της εισήγησης την τροποποίησε ως προς συγκεκριμένα σημεία της. Με τις τροποποιήσεις της, η εισήγηση του κ. Στάγκου υποβλήθηκε στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ, από την οποία συζητήθηκε και εγκρίθηκε ομόφωνα στη συνεδρίαση της 22^{ης} Μαρτίου 2007.

Η έκθεση που υιοθετήθηκε έχει ως ακολούθως.

A. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η γνώμη της ΕΕΔΑ για τον τρόπο με τον οποίο η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 13^{ης} Ιουλίου 2002 σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των Κρατών-Μελών θα

¹ Το εν λόγω κείμενο υιοθέτησε ομόφωνα η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ της 22.03.07. Εισηγητής ήταν ο Καθηγ. Π. Στάγκος, εκπρόσωπος του Τμήματος Νομικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στην ΕΕΔΑ.

μεταφερόταν στην ελληνική έννομη τάξη, δεν ζητήθηκε από τους αρμόδιους υπουργούς πριν από την έκδοση του σχετικού νόμου. Έτσι, η ΕΕΔΑ ασχολήθηκε με το νόμο αυτό –Ν. 3251/2004 «Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, τροποποίηση του Ν. 2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις και άλλες διατάξεις»- μετά την έκδοσή του, υιοθετώντας τις τελικές θέσεις της στη συνεδρίαση της Ολομέλειας του Φεβρουαρίου 2005 (βλ. ΕΕΔΑ, *Έκθεση 2004*, σελ. 237-22).

Η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ ήταν ένα από τα πρώτα μέτρα κανονιστικού χαρακτήρα που η Ευρωπαϊκή Ένωση έλαβε μετά την 11^η Σεπτεμβρίου 2001 στο πλαίσιο της στράτευσής της στην καταπολέμηση της διεθνούς τρομοκρατίας². Όμως, η καταπολέμηση αυτής της μορφής διεθνών εγκληματικών πράξεων δεν διεκδικεί το μονοπώλιο του πεδίου εφαρμογής της απόφασης-πλαισίου. Από την άλλη, ωστόσο, μεριά, καθώς εξαιτίας του καθ' εαυτού αντικειμένου της, που είναι το νομικό καθεστώς της έκδοσης-παράδοσης των πολιτών στο πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ένωσης, η απόφαση-πλαίσιο υποβάλλει τους πολίτες σε καταστάσεις καταναγκασμού εισάγοντας παρεκκλίσεις από εγγυητικούς κανόνες ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, η εφαρμογή των διατάξεών της στην πράξη –ιδιαίτερα δε με τη μορφή της μεταφοράς/εφαρμογής τους στις εθνικές έννομες τάξεις-, καθώς και ο δικαστικός τους έλεγχος –ιδιαίτερα ο εθνικός-, οφείλουν να κινούνται μέσα στα όρια που επιβάλλει η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων.

Ο ίδιος ο νομοθέτης της απόφασης-πλαισίου έχει απόλυτη συνείδηση αυτής της αναγκαιότητας. Το πρώτο εδάφιο της 12^{ης} αιτιολογικής σκέψης της απόφασης πλαισίου τονίζει ότι η πράξη αυτή «σέβεται» τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται από το άρθρο 6 ΕΕ και το κεφάλαιο VI («Δικαιοσύνη») του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, και συμπληρώνεται με τη διαβεβαίωση ότι *«καμία από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης-πλαίσιο δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο ώστε να απαγορεύει την άρνηση παράδοσης προσώπου για το οποίο έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εφόσον αντικειμενικά στοιχεία δείχνουν ότι το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εκδίδεται προς*

² Αυτός εξάλλου ήταν ο λόγος που ο Ν. 3251/2004, εκτός από τις διατάξεις της απόφασης-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ που μετέφερε στην εσωτερική έννομη τάξη, μετέφερε επίσης και τις διατάξεις της απόφασης-πλαισίου 2002/475/ΔΕΥ για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας (ΕΕ L 164 της 22.6.2002).

το σκοπό της δίωξης ή τιμωρίας προσώπου λόγω του φύλου, της φυλής, της θρησκείας, της εθνικής καταγωγής, της ιθαγένειας, της γλώσσας, των πολιτικών φρονημάτων ή του γενετήσιου προσανατολισμού τους ή ότι η θέση του προσώπου αυτού μπορεί να επιδεινωθεί για οποιονδήποτε από τους παραπάνω λόγους ».

Περαιτέρω, ο ευρωπαϊός νομοθέτης ενίσχυσε την πεποίθηση ότι η ερμηνεία και η εφαρμογή της νομοθεσίας για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης οφείλουν να κινούνται στο πλαίσιο του σεβασμού των θεμελιωδών ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, αφενός με το δεύτερο εδάφιο της 12^{ης} αιτιολογικής σκέψης της απόφασης-πλαίσιο, αφετέρου με τη ρήτρα που ενσωμάτωσε στο άρθρο 1 παρ. 3 της απόφασης-πλαίσιο. Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της 12^{ης} αιτιολογικής σκέψης, η απόφαση-πλαίσιο *«δεν εμποδίζει τα Κράτη-Μέλη να εφαρμόζουν τους συνταγματικούς τους κανόνες σε σχέση με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, την ελευθερία του τύπου και την ελευθερία της έκφρασης σε άλλα μέσα »*. Το άρθρο 1 παρ. 3 της απόφασης-πλαίσιο ορίζει, τέλος, ότι η πράξη αυτή *«δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση»*.

Οι παρατηρήσεις που ακολουθούν, όπως και οι προτάσεις της ΕΕΔΑ που βάσει αυτών των παρατηρήσεων διατυπώνονται στη συνέχεια, εξετάζουν την εφαρμογή του Ν. 3251/2004 για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης υπό το πρίσμα της βέλτιστης προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως τούτο επιβάλλεται από τις διατάξεις της ίδιας της απόφασης-πλαίσιο που προηγουμένως εκτέθηκαν (12^η αιτιολογική σκέψη, άρθρο 1 παρ. 3), αλλά και από την αυτοτελή νομική υποχρέωση της χώρας μας (όπως και κάθε Κράτους-Μέλους της ΕΕ), κατά την εκπλήρωση των κοινοτικών της υποχρεώσεων –στις οποίες ανήκει και η εκτέλεση των υποχρεώσεων αυτών στην εθνική έννομη τάξη- να τηρεί τις υποχρεώσεις σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Υπενθυμίζουμε, εδώ, ότι η υποχρέωση σεβασμού του δικαίου της ΕΣΔΑ κατά τη συγγραφή –αλλά και την εκτέλεση- υποχρεώσεων κοινοτικού δικαίου ισχύει όπως έχει διευκρινιστεί με την απόφαση *Matthews* του 1999 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).³ Μία ουσιαστική παραβίαση της ΕΣΔΑ από πράξη κοινοτικού δικαίου ή βάσει αυτής μπορεί να καταλογιστεί σε Κράτος-Μέλος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης, εφόσον η εν λόγω πράξη -όπως ακριβώς είναι η περίπτωση της απόφασης-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ- υιοθετήθηκε με ομοφωνία, έτσι ώστε να μπορεί τελικά να καταλογιστεί στο εγκαλούμενο Κράτος ότι ενώ ήταν σε θέση να αποτρέψει (ασκώντας την αρνησικυρία του) την έγκριση της -έναντι της ΕΣΔΑ παραβατικής- πράξης από το Συμβούλιο, δεν το έπραξε.⁴

Οι δυο πρώτες από τις ενότητες που ακολουθούν, εστιάζονται στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν από τα ελληνικά κυρίως, αλλά και από τα ευρωπαϊκά δικαστήρια, από το 2002 έως σήμερα, οι δύο μείζονος σημασίας εγγυητικές αρχές που τίγονται από το Ν. 3251/2004: η απαγόρευση έκδοσης ημεδαπού και το διπλό αξιόποινο ως προϋπόθεση έκδοσης του εκζητούμενου προσώπου. Στην τρίτη ενότητα εξετάζονται ορισμένες άλλες ρυθμίσεις του Ν. 3251/2004, που εγείρουν, και αυτές, ζητήματα προστασίας ατομικών δικαιωμάτων. Για όλα τα ζητήματα που εξετάζονται, ελήφθη υπόψη, όπου αυτό ήταν εφικτό, η νομοθετική εμπειρία άλλων Κρατών-Μελών σχετικά με την εφαρμογή του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στις οικείες έννομες τάξεις.

II. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΗΜΕΔΑΠΟΥ

Σχετικά με το θέμα αυτό, η ΕΕΔΑ είχε αποφασίσει κατά πλειοψηφία, το 2005, ότι «δεν είναι ανεκτή η μη πρόβλεψη [από το Ν. 3251/2004] απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπού», προσθέτοντας στην Έκθεση του 2004 ότι το ζήτημα της νομιμότητας της έκδοσης ημεδαπού «έχει κατά καιρούς προκαλέσει διαφωνίες» (ΕΕΔΑ, Έκθεση 2004, σελ. 238 και 241).

Στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, ουδέποτε θεοπίστηκε συνταγματική απαγόρευση έκδοσης των Ελλήνων πολιτών. Πριν από την έναρξη ισχύος του Ν. 3251/2004 και υπό το καθεστώς των διεθνών συμφωνιών έκδοσης, η άρνηση έκδοσης Έλληνα πολίτη σε τρίτη χώρα για να διωχθεί ή να δικαστεί για

³ *Matthews v. United-Kingdom*, judgment of 18 February 1999, ECHR 1999-I.

⁴ Η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 34 παρ. 2 ΕΕ, που ρητά προβλέπει την έκδοση αποφάσεων-πλαίσιο από το Συμβούλιο, στους κόλπους της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, με ομοφωνία.

εγκλήματα που τέλεσε σε αλλοδαπή επικράτεια στηριζόταν στην αντίληψη ότι το ελληνικό Κράτος οφείλει να προστατεύει τους πολίτες του από την αντιξοότητα που συνεπάγεται γι' αυτούς η δίκη τους σε μη οικείο νομικό περιβάλλον, ή/και στη δυσπιστία της εθνικής έννομης τάξης για την αμεροληψία όλων των –ή των συγκεκριμένων κάθε φορά- αλλοδαπών δικαστικών αρχών. Κατά την ίδια περίοδο και σύμφωνα με τη θεωρία, υπό το ισχύον Σύνταγμα απορρέει νομικό έρεισμα μίας γενικής –έναντι δηλαδή κάθε τρίτης χώρας- απαγόρευσης έκδοσης Έλληνα πολίτη από τις παραγράφους 2 εδ. (α) και 4 του άρθρου 5 Σ: η πρώτη διάταξη ορίζει ότι *«όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων»*, και η δεύτερη ότι *«απαγορεύονται ατομικά διοικητικά μέτρα που περιορίζουν σε οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη χώρα»*.

Υπό το κράτος πλέον του Ν. 3251/2004 και –αυτονόητα- ειδικά έναντι των λοιπών Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση ένα ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης μπορεί να συλλαμβάνεται και να παραδίδεται από την Ελλάδα σε ένα Κράτος-Μέλος της ΕΕ κάθε Έλληνας πολίτης που είναι υπόδικος ή κατάδικος για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο νόμο αυτό, εφόσον βέβαια συντρέχουν οι οριζόμενες θετικές προϋποθέσεις και ελλείπουν οι επίσης προβλεπόμενες υποχρεωτικές ή δυνητικές απαγορεύσεις (άρθρα 10, 11 και 12 του Ν. 3251/2004). Σε αντίθεση με την πρόβλεψη που διατύπωσε ο υπουργός Δικαιοσύνης κατά την ψήφιση του νόμου ότι αυτός θα εφαρμοστεί, στην πράξη, μόνο για αλλοδαπούς πολίτες -ποινικά διωκόμενους ή καταδικασθέντες- οι οποίοι θα προσάγονται σε Κράτη-Μέλη της ΕΕ και ότι *«οι Έλληνες θα δικάζονται στην Ελλάδα»* (βλ. *Πρακτικά της Βουλής*, Συνεδρίαση της 22.6.2004, σελ. 1292), όπως προκύπτει από τη νομολογία του Ακυρωτικού Δικαστηρίου της χώρας μας λιγότερες μέχρι σήμερα ήταν οι περιπτώσεις εφαρμογής του Ν. 3251/2004 σε αλλοδαπούς πολίτες (ΑΠ 924/2005, 1255/2005, 1324/2005, 1735/2005) από ό,τι ήταν για Έλληνες πολίτες (ΑΠ 109/2006, 591/2005, 2135/2005, 2149/2005, 2348/2005, 2180/2005, 2483/2005). Το νέο ειδικό καθεστώς της έκδοσης Ελλήνων πολιτών σε Κράτος-Μέλος της ΕΕ, κρίθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο ότι δεν είναι ασυμβίβαστο στις δύο προαναφερθείσες συνταγματικές διατάξεις και, επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε από

το Ακυρωτικό Δικαστήριο η αδυναμία ισχύος, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στην οποία μετέχει η χώρα μας, των παλιότερων αντιλήψεων υπέρ της απαγόρευσης έκδοσης αλλοδαπού που προηγουμένως εκτέθηκαν. Ο Άρειος Πάγος έκρινε, πράγματι, ότι ακόμη κι αν οι συγκεκριμένοι συνταγματικοί κανόνες θα μπορούσαν να είχαν διαμορφώσει, υπό το καθεστώς των συμφωνιών έκδοσης, συνταγματικό έθιμο απαγόρευσης έκδοσης Έλληνα πολίτη, η απαγόρευση αυτή δεν μπορεί πλέον να ισχύσει προκειμένου για Κράτος-Μέλος της ΕΕ, αφού «δεν έχει την ίδια πρακτική σημασία που έχει η έκδοση σε Κράτος μη μέλος της ΕΕ ή που είχε παλαιότερα, ενόψει της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που έχει αναπτυχθεί μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και [του κοινού σεβασμού] των θεμελιωδών ελευθεριών και των αρχών του κράτους δικαίου από όλα τα Κράτη-Μέλη», άμεση εκδήλωση των οποίων είναι η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και ο Ν. 3251/2004 που την μετέφερε στην ελληνική έννομη τάξη (ΑΠ 2149/2005, ΑΠ 109/2006).

Ως συνέπεια αυτής της νομολογίας, η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ της πλειοψηφίας των Κρατών-Μελών της ΕΕ, στα οποία δεν θεωρείται ότι η έκδοση ημεδαπού δυνάμει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης παραβιάζει τις οικείες συνταγματικές διατάξεις. Αντίθετα, σε τέσσερα Κράτη-Μέλη, συνταγματικά ή άλλα ανώτατα δικαστήρια έκριναν ότι οι αντίστοιχες νομοθεσίες μεταφοράς της απόφασης-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ στις εθνικές έννομες τάξεις αντίκεινται σε συνταγματικές διατάξεις προστατευτικές των θεμελιωδών δικαιωμάτων είτε των ημεδαπών (Πολωνία, Κύπρος, Τσεχία), είτε κάθε προσώπου που βρίσκεται στην εθνική επικράτεια (Γερμανία).

Σε μία πάντως περίπτωση, ο Άρειος Πάγος αρνήθηκε να δεχτεί την εκτέλεση, στην εθνική έννομη τάξη, ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που αφορούσε ημεδαπό. Με την ΑΠ 2483/2005, αποφασίστηκε ότι δεν μπορεί να εκτελεστεί στη χώρα ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης Έλληνα πολίτη που εκδόθηκε στη Γερμανία, λόγω του ότι με την απόφαση του γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 18.7.2005, με την οποία κηρύχτηκε αντισυνταγματικός και ακυρώθηκε ο γερμανικός νόμος μεταφοράς της απόφασης-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ στην εθνική έννομη τάξη εξαιτίας της προσβολής την οποία συνεπαγόταν για τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών (στα οποία συμπεριλαμβανόταν και το δικαίωμα των

Γερμανών πολιτών στη μη έκδοσή τους σε τρίτη χώρα), καταλύεται η προϋπόθεση της αμοιβαιότητας η οποία βάσει του άρθρου 39 παρ. 1 εδ. (β) του Ν. 5231/2004 οφείλει να διέπει την εκτέλεση, από την Ελλάδα, ενός ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. Στην πράξη, η αρεοπαγυτική απόφαση εφάρμοσε κατά γράμμα την εν λόγω νομοθετική διάταξη (σύμφωνα με την οποία *«στις περιπτώσεις αιτήσεων έκδοσης από χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν έχει ακόμα εναρμονιστεί με την απόφαση-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εφαρμόζονται οι ισχύουσες περί εκδόσεως διατάξεις»*), αφού την ως άνω απόφαση του γερμανικού ΣΔ δικαιολογημένα την ερμήνευσε ως πράξη καταργητική της μεταφοράς στη γερμανική έννομη τάξη της απόφασης-πλαισίου του 2002 (*«(...) η Γερμανία δεν μπορεί να θεωρηθεί χώρα που έχει εναρμονιστεί με την απόφαση-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (...)»*) και, στη συνέχεια διέταξε ότι, *«στην περίπτωση αυτή»*, οφείλουν να εφαρμοστούν *«οι ισχύουσες, βάσει άλλων διεθνών ή διμερών συμφωνιών (...), περί εκδόσεως διατάξεις»*.

Η προαναφερθείσα διάταξη του Ν. 3251/2004 είναι σε μεγάλο βαθμό ευθυγραμμισμένη με τη διάταξη του άρθρου 34 παρ. 2 της απόφασης-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ, που είναι αυτή η οποία, ως όφειλε, *επιτρέπει* την αμοιβαιότητα της εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης από κάθε Κράτος-Μέλος της Ένωσης. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, *«τα Κράτη-Μέλη ανακοινώνουν στη γενική γραμματεία του Συμβουλίου και στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων με τις οποίες μεταφέρονται στο εσωτερικό τους δίκαιο οι υποχρεώσεις της παρούσας απόφασης-πλαισίου»* και, κατά το εδ. (β) της διατάξης, *«όταν προβαίνει στην εν λόγω ανακοίνωση, το Κράτος-Μέλος μπορεί να αναφέρει ότι θ' αρχίσει πάραυτα να εφαρμόζει την απόφαση-πλαίσιο στις σχέσεις του με όσα Κράτη-Μέλη έχουν προβεί στην ίδια ανακοίνωση»*. Η αρχή της αμοιβαιότητας ως αρχή του διεθνούς δικαίου, η οποία καθιερώνεται με το άρθρο 60 της Σύμβασης της Βιέννης για το δίκαιο των συνθηκών (η *«ουσιώδης παραβίαση»* μίας διμερούς ή πολυμερούς συνθήκης από ένα ή περισσότερα συμβαλλόμενα μέρη, δικαιολογεί την αναστολή εκτέλεσης ή την κήρυξη της λήξης της συνθήκης από το άλλο ή τα λοιπά συμβαλλόμενα μέρη), είναι αποδεκτό τόσο από την κοινοτική νομολογία (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, ΔΕΚ, απόφ. της 14.12.1971, *Επιτροπή κ. Γαλλίας*, υπόθ. 7/71, Rec. 1971, σελ. 1003, και ιδ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Roemer) όσο και από τη νομική θεωρία

(βλ. αντί πολλών άλλων P. Reuter, *Organisations internationales*, Paris, PUF, 1965, σελ. 255) ότι δεν ισχύει στο πλαίσιο του δικαίου της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης η αμοιβαιότητα που εξυπακούεται από το άρθρο 34 παρ. 2 εδ. (β) της απόφασης-πλαisiού 2002/584/ΔΕΥ, περιορίζεται στην εκτέλεση της πράξης του παράγωγου κοινοτικού δικαίου και αναλύεται στην εξάρτηση της εκτέλεσης της από ένα Κράτος-Μέλος έναντι άλλου Κράτους-Μέλους *μέσω του εσωτερικού του δικαίου*, από την εκτέλεσή της πράξης από το δεύτερο Κράτος-Μέλος έναντι του πρώτου.

Το άρθρο 39 παρ. 1 εδ. (β) του Ν. 5231/2004 επέχει θέση «ανακοίνωσης» της εφαρμογής του νόμου έναντι κάθε άλλου Κράτους-Μέλους που έχει μεταφέρει στο εσωτερικό του δίκαιο την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, αν και από νομοτεχνική άποψη μ' αυτή την –καταφατική- διατύπωση θα έπρεπε να είχε ενταχθεί στο νόμο και όχι με την «αποθετική» εκφορά με την οποία τελικά εντάχθηκε. Πάντως, ο Άρειος Πάγος, με την απόφαση 2483/2005, δικαιολογημένα συμπλήρωσε, την προαναφερθείσα κρίση του για τη μη εφαρμογή στην έννομη τάξη μας του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που εκδόθηκε από Κράτος-Μέλος που δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι έχει μεταφέρει την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ στην εσωτερική έννομη τάξη του, με την ακόλουθη σκέψη του, που απηχεί την εναπόθεση της κρίσης του αυτής στην ισχύ και την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαιότητας : *«(...) η εκτέλεση των εν λόγω ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως θα βρισκόταν σε πλήρη αντίθεση προς την αρχή της αμοιβαιότητας που απαιτείται από το άρθρο 39 παρ. 1 εδ. (β) Ν. 3251/2004, αφού η μεν Ελλάδα θα εξέδιδε υπηκόους της στη Γερμανία με βάση ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως της Γερμανίας που δεν θα μπορούσε αυτό να εκτελεσθεί στη Γερμανία, ενώ η Γερμανία δεν θα εξέδιδε παντάπασι στην Ελλάδα Γερμανούς υπηκόους με βάση ευρωπαϊκό ένταλμα, για να δικαστούν για την ίδια ενδεχομένως αξιόποινη πράξη»*.

Επισημαίνουμε, τέλος, ότι πριν από την Ελλάδα, την αρχή της αμοιβαιότητας που εξυπακούεται από το άρθρο 34 παρ. 2 εδ. (β) της απόφασης-πλαisiού 2002/584/ΔΕΥ την είχε εφαρμόσει έναντι της Γερμανίας η Ισπανία, πολλώ μάλλον αφού η απόφαση της 18.7.2005 του γερμανικού ΣΔ είχε εκδοθεί κατόπιν προσφυγής Γερμανού πολίτη συριακής καταγωγής, την έκδοση του οποίου είχε ζητήσει –με ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης- η Ισπανία, η οποία, μετά ταύτα, με

απόφαση της Audiencia Nacional της 20^{ης} Σεπτεμβρίου 2005, αρνήθηκε να εκτελέσει στο εθνικό έδαφος ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εκδοθέν στη Γερμανία, που αφορούσε δεκατέσσερις Ισπανούς πολίτες.

III. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΠΛΟΥ ΑΞΙΟΠΟΙΝΟΥ

Σχετικά με το θέμα αυτό, η ΕΕΔΑ είχε αποφασίσει κατά πλειοψηφία, το 2005, ότι «δεν θεωρεί σωστή και διαφωνεί με την κατάργηση [από το Ν. 3251/2004] της αρχής του διπλού αξιοποίνου ως προϋπόθεσης για την έκδοση εκζητουμένου προσώπου» (ΕΕΔΑ, Έκθεση 2004, σελ. 237 και 241).

Το διπλό αξιόποινο μίας πράξης ως προϋπόθεση της έκδοσης του προσώπου που την έχει τελέσει, στο πλαίσιο των διεθνών συμφωνιών έκδοσης όπου κατά βάση καθιερώθηκε, συνυφαίνεται με την αρχή της αμοιβαιότητας, όπως τη σκιαγραφήσαμε προηγουμένως: η πραγμάτωση της αμοιβαιότητας, η οποία διέπει την εκτέλεση των συμφωνιών μέσω πράξεων του εσωτερικού δικαίου των συμβαλλομένων Κρατών, επιτυγχάνεται διαμέσου της διαπίστωσης του αξιοποίνου χαρακτήρα της πράξης κατά τις νομικές διατάξεις αμφοτέρων των εμπλεκόμενων Κρατών. Με άλλα λόγια, με το να θέτουν σαν προϋπόθεση για την ευδοκίμηση ενός αιτήματος έκδοσης την ύπαρξη του διπλού αξιοποίνου, τα Κράτη δεν είναι υποχρεωμένα να προβαίνουν σε παράδοση του εκζητουμένου για αδικήματα που δεν θεωρούνται ποινικά κολάσιμα κατά την εσωτερική νομοθεσία, αφού τα ίδια δεν θα υπέβαλαν ποτέ αίτημα δικαστικής συνεργασίας με παρόμοιο αντικείμενο.

Παρά τη μεγάλη σημασία που έχει για ο δίκαιο της έκδοσης, η αρχή του διπλού αξιοποίνου ουδέποτε περιβλήθηκε, στις έννομες τάξεις των Κρατών, με χαρακτήρα κανόνα συνταγματικής εμβέλειας, ούτε ποτέ αναγνωρίστηκε ως εθιμικός κανόνας του διεθνούς δικαίου. Έτσι, θα μπορούσε να πει κανείς ότι η μερική –για την ακρίβεια- κατάργησή της στις σχέσεις μεταξύ των Κρατών-Μελών της ΕΕ δυνάμει της απόφασης-πλαιοίου 2002/584/ΔΕΥ, δεν προσέκρουε σε ανυπέρβλητα συνταγματικά εμπόδια και, απεναντίας, δικαιολογούνταν σε αναφορά με το περιβάλλον αμοιβαίας εμπιστοσύνης που διέπει πλέον τα Κράτη-Μέλη, το οποίο παγιώθηκε λόγω των κοινών θεμελιωδών αρχών που επικρατούν στους κόλπους της ΕΕ. Ωστόσο, επειδή από τη φύση της η αρχή του διπλού αξιοποίνου ως

προϋπόθεση έκδοσης αμβλύνει τις δυσμενείς συνέπειες που αφ' εαυτής έχει για τον εκζητούμενο η παράδοσή του σε αλλοδαπές αρχές για να διωχθεί ή να δικαστεί, οι αρχικές παρατηρήσεις μας σχετικά με τους αυστηρούς περιορισμούς που οφείλουν να διέπουν την παρέκκλιση -από την αρχή- που εισάγεται ισχύουν κυρίως γι' αυτή την –μερική έστω- κατάργηση της αρχής βάσει της απόφασης-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ. Απαραίτητο θα ήταν, δηλαδή, η παράκαμψη αυτής της προϋπόθεσης της έκδοσης δυνάμει ενός ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης να επιτρεπόταν μόνον ως προς ορισμένα αδικήματα πλεονάζουσας απαξίας, τα οποία θα είχαν τελεστεί στο Κράτος που ζητά την παράδοση και των οποίων οι όροι θα προδιαγράφονταν με σαφήνεια, σε κάθε δε περίπτωση ασφαλιστική δικλείδα στην εξαίρεση από την εγγυητική αυτή αρχή θα όφειλε να αποτελεί η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου προσώπου.

Όπως είναι γνωστό, ο Ν. 3251/2004, με την παρ. 2 του άρθρου 10 καταργεί οριστικά την αρχή του διπλού αξιοποίνου ως προς συγκεκριμένες εγκληματικές πράξεις. Συγκεκριμένα, και σε σχετική αρμονία με το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ,⁵ η παράκαμψη της θεμελιώδους αρχής του διπλού αξιοποίνου καθίσταται υποχρεωτική για τριάντα δύο κατηγορίες εγκληματικών συμπεριφορών ιδιαίτερης βαρύτητας, που καλύπτουν ένα πολύ ευρύ φάσμα ποινικής ύλης. Καθώς όμως η σχετική ρύθμιση του νόμου αναφέρεται μόνο στους γενικούς όρους των εγκληματικών συμπεριφορών, χωρίς να προσδιορίζει τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της κάθε αξιόποινης πράξης, η προϋπόθεση του διπλού αξιοποίνου αίρεται όχι μόνο όσον αφορά στα 32 αδικήματα που είναι ευκρινώς προσδιορισμένα, αλλά ως προς ένα εμφανώς ευρύτερο αριθμό –μη κατονομαζόμενων- αξιόποινων πράξεων. Επιπρόσθετα, η κατάργηση του διπλού

⁵ Συγκρίνοντας τον κατάλογο των εγκλημάτων που παραθέτει η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ (άρθρο 2 παρ. 2) με τον κατάλογο του άρθρου 10 παρ. 2 του Ν. 3251/2004, διαπιστώνεται ότι ο Έλληνας νομοθέτης πρόσθεσε κι άλλες πράξεις πέραν εκείνων που ο ευρωπαίος νομοθέτης έκρινε ότι δεν θα υπάγονται στην αρχή του διπλού αξιοποίνου· επί παραδείγματι, η διαφθορά προστέθηκε δίπλα στη δωροδοκία η γενική αναφορά του νόμου σε εγκλήματα περί το νόμισμα είναι ευρύτερη από την αναφορά, στην απόφαση-πλαίσιο, σε παραχάραξη και κίβδηλεια η εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο αντικαταστάθηκε, στο νόμο, από εγκλήματα σχετικά με ηλεκτρονικούς υπολογιστές· είναι προφανές ότι ο εθνικός νομοθέτης έσπευσε, με τον τρόπο αυτό, να προκαταλάβει τον κοινοτικό σε ό,τι αφορά την προσθήκη –φυσικά μόνο για την ελληνική έννομη τάξη- νέων κατηγοριών αξιόποινων πράξεων στον κατάλογο του άρθρου 2 παρ. 2 της απόφασης-πλαισίου, αφού η εξουσία αυτή είναι δυνατό να ασκηθεί από το Συμβούλιο, στο κοινοτικό επίπεδο, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 2 παρ. 3 της απόφασης-πλαισίου.

αξιοποιού δεν αφορά μόνο στις βασικές μορφές των προαναφερόμενων εγκλημάτων, αλλά επεκτείνεται και σε περιπτώσεις απόπειρας και συμμετοχής.

Η ρύθμιση αυτή του άρθρου 10 παρ. 2 του Ν. 3251/2004 (όπως, φυσικά, και η ταυτόσημη, πρωτογενής ρύθμιση του άρθρου 2 παρ. 2 της απόφασης-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ), δεν μπορεί να χαρακτηριστεί νομικά άρτια, αφού δεν υπακούει στις αξιώσεις της θεμελιώδους αρχής της τυποποίησης του ποινικού φαινομένου, σύμφωνα με την οποία η πρόβλεψη της αξιόποινης πράξης στον ποινικό νόμο οφείλεται να γίνεται κατά τρόπο ορισμένο, κατά τα αντικειμενικά και τα υποκειμενικά της στοιχεία, έτσι ώστε να είναι εφικτή η ασφαλής ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου. Συγκεκριμένα, η διατύπωση που υιοθετείται από το νόμο για τον προσδιορισμό των εγκληματικών συμπεριφορών είναι επιγραμματική και αόριστη, αφού δεν διευκρινίζονται με σαφήνεια οι όροι τέλεσης συγκεκριμένων εγκλημάτων, αλλά γίνεται απλή αναφορά σε «κατηγορίες αδικημάτων». Η ευρύτητα της διατύπωσης έχει δικαιολογηθεί από το νομοθέτη κατ' επίκληση της ανάγκης κάλυψης όλων των όρων που χρησιμοποιούνται για τη στοιχειοθέτηση των εγκλημάτων αυτών από τις έννομες τάξεις όλων των Κρατών-Μελών της ΕΕ (*Πρακτικά της Βουλής*, Συνεδρίαση της 23.6.2004). Όμως, με αυτό τον τρόπο γεννάται ο κίνδυνος να υπάγονται στις «κατηγορίες αδικημάτων» ορισμένες συμπεριφορές οι οποίες δεν τυποποιούνται, ούτε περιγράφονται κατά τρόπο ενιαίο στην ποινική νομοθεσία του συνόλου των Κρατών-Μελών. Εισάγονται, ακόμη, έννοιες τελείως ασαφείς, οι οποίες δεν μπορεί παρά να παρεμποδίζουν την υιοθέτηση κοινών ερμηνευτικών προσεγγίσεων εκ μέρους των αρμόδιων δικαστικών αρχών. Κυρίως όμως η ρύθμιση πάσχει, διότι δεν επιτρέπει στον εκζητούμενο να γνωρίζει εκ των προτέρων για ποιες αξιόποινες πράξεις κινείται η παράδοσή του στην αλλοδαπή, ανεξάρτητα δηλαδή από την πλήρωση του όρου του διπλού αξιόποινου. Με άλλα λόγια, η παράλειψη σαφούς πρόβλεψης των όρων τέλεσης των αδικημάτων του καταλόγου του Ν. 3251/2004, αντίκειται στο δικαίωμα υπεράσπισης του συγκεκριμένου προσώπου, αφού δεν του επιτρέπει να ασκήσει αποτελεσματικά το δικαίωμα άμυνας.

Προς το σκοπό της αποτροπής της ανασφάλειας δικαίου που δημιουργείται και του ξεπεράσματος των προβλημάτων που γεννώνται από την ασάφεια των συμπεριφορών του καταλόγου, θα ήταν σωστό να προσαρτηθεί στο Ν. 3251/2004 ένα

παράρτημα με τους όρους τέλεση των συγκεκριμένων αδικημάτων, σύμφωνα με τις νομοθεσίες όλων των Κρατών-Μελών. Υπενθυμίζουμε ότι τη λύση αυτή ακολούθησε το βρετανικό κοινοβούλιο, το οποίο εξουσιοδότησε τον υπουργό Δικαιοσύνης να καθορίσει με υπουργικές αποφάσεις τις έννοιες ορισμένων αδικημάτων του καταλόγου της απόφασης-πλαisiού 2002/584/ΔΕΥ, τα οποία πολύ δύσκολα μπορούν να προσδιοριστούν (δολιοφθορά, ρατσισμός, ξενοφοβία, οικολογικό έγκλημα). Επίσης, τολμηρότερη ήταν η στάση που τήρησε σχετικά ο Ιταλός νομοθέτης, ο οποίος δεν προχώρησε σε πιστή και άκριτη αντιγραφή, στον εθνικό νόμο, των εγκλημάτων που περιγράφονται στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης-πλαisiού 2002/584/ΔΕΥ, αλλά συμπεριέλαβε διάταξη στο νόμο μεταφοράς, με την οποία δίνονται οι ορισμοί των αδικημάτων του καταλόγου. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διατύπωσε μεν αντιρρήσεις για την ενέργεια αυτή (με το επιχείρημα ότι κατ' αυτό τον τρόπο επανεισάγεται από την Ιταλία ο έλεγχος συνδρομής του διπλού αξιόποινου), όμως η συγκεκριμένη επιλογή του νομοθέτη θεωρούμε ότι συνάδει απόλυτα με την αρχή της νομιμότητας και θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως πρότυπο και για τον Έλληνα νομοθέτη προς την κατεύθυνση της τροποποίησης του Ν. 3251/2004.

Από την άλλη μεριά, ως προς κάθε άλλη εγκληματική συμπεριφορά, που δεν εμπίπτει στον κατάλογο του άρθρου 2 παρ. 2 της απόφασης-πλαisiού 2002/584/ΔΕΥ, η εξέταση του όρου του διπλού αξιόποινου κατέστη προαιρετική, με την έννοια ότι επιτρέπεται στα Κράτη-Μέλη να εξαρτήσουν την παράδοση του εκζητουμένου από την προϋπόθεση να θεωρείται αξιόποινη η πράξη και κατά το εσωτερικό τους δίκαιο (άρθρο 2 παρ. 1 της απόφασης-πλαisiού). Υπενθυμίζουμε ότι η χώρα μας έκανε χρήση της δυνατότητας να προβλέπει την τήρηση της αρχής του διπλού αξιόποινου για τα εγκλήματα που δεν υπάγονται στην παρ. 2 του άρθρου 10 του Ν. 3251, επιτρέποντας, με το άρθρο 10 παρ. 1 εδ. (α), την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης υπό τον όρο ότι η αξιόποινη πράξη για την οποία εκδόθηκε το ένταλμα συνιστά έγκλημα σύμφωνα με τους ελληνικούς ποινικούς νόμους, ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτηρισμού, το οποίο τιμωρείται σύμφωνα με το δίκαιο του Κράτους έκδοσης του εντάλματος με στερητική της ελευθερίας ποινή ή με στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφάλειας, το ανώτατο όριο των οποίων είναι τουλάχιστον δώδεκα μήνες επίσης, βάσει του εδ. (β) της ίδιας διάταξης ευρωπαϊκό

ένταλμα σύλληψης εκτελείται εφόσον τα δικαστήρια του Κράτους έκδοσης καταδίκασαν τον εκζητούμενο σε ποινή ή μέτρο ασφαλείας, στερητικό της ελευθερίας τουλάχιστον τεσσάρων μηνών για αξιόποινη πράξη που οι ελληνικοί νόμοι χαρακτηρίζουν ως πλημμέλημα ή κακούργημα.

Τα δικαστήρια της χώρας μας φαίνεται να αρκούνται στο ότι το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει κάθε φορά εκδοθεί για εγκλήματα που ασυζητητί εμπίπτουν στον κατάλογο του άρθρου 10 παρ. 2 του Ν. 3251/2004, χωρίς ποτέ να έχουν διερωτηθεί μήπως η αναφερόμενη στο ένταλμα συμπεριφορά του εκζητουμένου θα μπορούσε να μην είχε υπαχθεί σε έγκλημα αναφερόμενο στον κατάλογο του νόμου (βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1324/2005, ΑΠ 2348/2004, ΑΠ 591/2005).

Εν πάσει περιπτώσει, δικαστήρια άλλων Κρατών-Μελών εμφανίζονται πολύ διστακτικά ως προς την εφαρμογή των ρυθμίσεων που εισήχθησαν στις αντίστοιχες εθνικές νομοθεσίες και καταργούν –μερικά- την αρχή του διπλού αξιοποίνου. Επί παραδείγματι, το Συνταγματικό Δικαστήριο της Πολωνίας έκρινε, τον Απρίλιο 2005, ότι η παράδοση ενός προσώπου προς το σκοπό ποινικής δίωξης αναφορικά με πράξη η οποία δεν αποτελούσε αδίκημα κατά το πολωνικό δίκαιο, θα αποτελούσε παράγοντα αναμφισβήτητης επιδείνωσης της θέσης του υπόπτου. Ακόμη, το Διαιτητικό Δικαστήριο του Βελγίου (Cour d' arbitrage) υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με το αν οι διατάξεις της απόφασης-πλασιού που επιβάλλουν στα Κράτη-Μέλη να καταργήσουν –μερικώς- το διπλό αξιοποινό συμβιβάζονται προς το άρθρο 6 παρ. 2 της Συνθήκης ΕΕ (υπόθεση C-303/05, *Advocaten voor de Welerd VZW κ. Leden van de Ministerraad*).

Απόφαση του ΔΕΚ στην τελευταία αυτή υπόθεση δεν έχει μέχρι σήμερα εκδοθεί, όμως οι προτάσεις που ο γενικός εισαγγελέας Ruiz-Jarabo κατέθεσε στις 12.9.2006 είναι αποκαλυπτικές του ολισθηρού εδάφους πάνω στο οποίο οφείλει να βαδίσει κανείς, προκειμένου να διασφαλίσει τον εγγυητικό για την ακεραιότητα των προσώπων χαρακτήρα της αρχής του διπλού αξιοποίνου ως προϋπόθεση της έκδοσης. Στην καταγγελία των προσφευγόντων ότι η σχετική με την κατάργηση του διπλού αξιοποίνου διάταξη της απόφασης-πλασιού 2002/584/ΔΕΥ παραβιάζει την αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου, ο γενικός εισαγγελέας απάντησε προτείνοντας στο ΔΕΚ –για πρώτη φορά στα χρονικά των προτάσεων των γενικών

εισαγγελέων από το 2000 έως σήμερα- «να συμμορφωθεί στο πνεύμα του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων» της ΕΕ και ειδικότερα στο άρθρο 20 του Χάρτη, αποφασίζοντας υπέρ της συμβατότητας της σχετικής διάταξης της απόφασης-πλαισίου προς την αρχή της ισότητας. Για το σκοπό αυτό, ο γενικός εισαγγελέας υιοθέτησε μία φορμαλιστική ερμηνεία της γενικής αρχής της ισότητας (του νομικού δηλαδή αξιώματος: όμοια μεταχείριση παρόμοιων καταστάσεων- διαφορετική μεταχείριση διαφορετικών καταστάσεων), Κατά το γενικό εισαγγελέα, πράγματι, η καθιέρωση ενός διαφορετικού συστήματος για το διπλό αξιόποινο ως προϋπόθεση έκδοσης, σαν αυτό που θεσπίζεται στην απόφαση-πλαίσιο 2002./584/ΔΕΥ, το οποίο βασίζεται στη «φύση των πράξεων», δεν παραβιάζει την αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου, διότι κριτήριο μεταχείρισης δεν αποτελεί η προσωπική κατάσταση του ατόμου αλλά η φύση του εγκλήματος και, αφετέρου, η ποικιλία των εγκλημάτων και η διαβάθμιση της σοβαρότητάς τους δεν επιτρέπουν την εξομοίωση των ατόμων που κρίνονται ένοχα γι' αυτά. Επίσης, ο κοινοτικός δικαστής εκτίμησε ότι οι διαφορές που μπορούν να αναφύονται κατά την εκτέλεση ενός ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης είναι αντικειμενικές (καθόσον αντιστοιχούν στη φύση του εγκλήματος και στην ποινή που αυτό επισύρει), εύλογες και δικαιολογημένες (διότι αποσκοπούν στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας μέσα σ' ένα χώρο ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης), συνάδουν δε και με την αρχή της αναλογικότητας (επειδή εξασφαλίζουν την παράδοση του κατηγορουμένου ή του καταδικασθέντος για σοβαρό έγκλημα στις αρχές Κράτους του οποίου το δικαστικό σύστημα μπορεί να εξομοιωθεί με το σύστημα του Κράτους που εκτελεί το ένταλμα).

IV. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΓΓΕΙΡΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ Ν. 3251/2004

1. Οι λόγοι άρσης του καταλογισμού ως προϋπόθεση μη εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

Ο Ν. 3251/2004 (όπως και η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ) παραλείπει οιαδήποτε αναφορά στην περίπτωση κατά την οποία η πράξη δεν μπορεί να καταλογιστεί στο δράστη λόγω πραγματικής πλάνης. Η έλλειψη ρύθμισης από το

νόμο στο θέμα αυτό αφήνει περιθώρια για ερμηνευτικά προβλήματα κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, λόγω των αποκλίσεων που υπάρχουν στις ουσιαστικές ρυθμίσεις των Κρατών-Μελών. Για παράδειγμα, στη χώρα μας πάρα πολλά αδικήματα τιμωρούνται μόνο εφόσον καλύπτονται από το δόλο του δράστη. Οι ίδιες εγκληματικές συμπεριφορές, αντίθετα, μπορεί να διώκονται σε άλλο Κράτος-Μέλος ακόμη κι όταν τελούνται από αμέλεια. Υπό τις συνθήκες αυτές, ενδέχεται να εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης για πράξη που τελέστηκε από αμέλεια, η οποία θεωρείται αξιόποινη στο Κράτος έκδοσης του εντάλματος, αλλά όχι στη χώρα μας από την οποία ζητείται η παράδοση. Η έλλειψη νομοθετικής ρύθμισης στο θέμα αυτό μπορεί να καλυφθεί από τις ίδιες τις εθνικές δικαστικές αρχές, οι οποίες, σε μία τέτοια περίπτωση, θα μπορούν να προχωρήσουν σε απόφαση για τη μη εκτέλεση του εντάλματος στη βάση της επιεικέστερης για τον κατηγορούμενο ερμηνείας (άρθρο 438 ΠΚ).

2. Οι λόγοι άρσης του αδικού ως προϋπόθεση μη εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

Στην ποινική ύλη, μία βασική κατηγορία λόγων που άμεσα επιδρούν στον αξιόποινο χαρακτήρα της πράξης είναι οι λόγοι άρσης του αδικού. Ο Ν. 3251/2004 (όπως και η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ) δεν περιέχει ρυθμίσεις σχετικά με την αναγκαιότητα αξιολόγησης των λόγων αυτών από τις εθνικές δικαστικές αρχές εκτέλεσης του εντάλματος. Αυτή η έλλειψη δεν πρέπει να οδηγεί *a contrario* στο συμπέρασμα ότι οι συγκεκριμένοι λόγοι (είτε είναι οι γενικοί, κατά τα άρθρα 20 – 22 και 25 ΠΚ, είτε οι ειδικοί, επί παραδείγματι κατά τα άρθρα 308 παρ. 2, 304 παρ. 4, 367, 371 παρ. 4 ΠΚ) οφείλουν να μην αξιολογούνται από τον Έλληνα δικαστή. Επισημαίνουμε σχετικά ότι ο Ιταλικός νόμος μεταφοράς της απόφασης-πλαισίου, προς αποφυγή κάθε αμφισβήτησης, θεσπίζει ρητά την υποχρέωση των αρμόδιων δικαστικών αρχών να αρνούνται την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης σε περίπτωση που –κατά το ιταλικό δίκαιο- συντρέχουν οι προϋποθέσεις συναίνεσης του παθόντος, άσκησης νομίμου δικαιώματος, εκπλήρωσης καθήκοντος ή κατάστασης ανάγκης. Παρόλο που και με αυτή την αφορμή η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επέκρινε την ιταλική

νομοθετική ρύθμιση ως αντίθετη προς την απόφαση-πλαίσιο, η συγκεκριμένη επιλογή του νομοθέτη θεωρούμε ότι είναι επιτυχής, επειδή αποτρέπει την άσκοπη παράδοση του εκζητουμένου σε άλλο Κράτος-Μέλος της ΕΕ προς υποβολή του σε δίκη, όταν είναι βέβαιο εκ των προτέρων το θετικό, υπέρ αυτού, αποτέλεσμα της δίκης. Σε παρόμοια επιλογή θα μπορούσε να στραφεί ο Έλληνας νομοθέτης στο πλαίσιο μίας τροποποίησης του Ν. 3251/2004, προσθέτοντας στους λόγους για τους οποίους απαγορεύεται η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (άρθρο 11 Ν. 3251/2004) τους γενικούς λόγους άρσης του αδικού κατά τις διατάξεις του ΠΚ που παραθέσαμε (άσκηση νομίμου δικαιώματος ή εκπλήρωση καθήκοντος, προσταγή, άμυνα και κατάσταση ανάγκης), και ενδεχομένως ορισμένους ειδικούς λόγους του ΠΚ σαν αυτούς που επίσης προηγουμένως αναφέραμε (συναίνεση του παθόντος στο έγκλημα της απλής σωματικής βλάβης, περιπτώσεις τεχνητής διακοπής εγκυμοσύνης, θεμιτές προσβολές της τιμής, θεμιτές παραβιάσεις της επαγγελματικής εχεμύθειας).

3. Η πνευματική ανικανότητα του εκζητουμένου ως λόγος μη εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

Σύμφωνα με το Ν. 3251/2004 (όπως και με την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ), η ποινική ανευθυνότητα του εκζητουμένου μπορεί να σταθεί εμπόδιο στην παράδοσή του μόνον αν οφείλεται στην ηλικία του (άρθρο 11 εδ. γ), με αποτέλεσμα να αποκλείονται έμμεσα οι περιπτώσεις αποκλεισμού της ποινικής ευθύνης του λόγω πνευματικής ανικανότητας. Η διαφοροποίηση ετούτη δεν φαίνεται όμως δικαιολογημένη. Η *ratio* που υπαγόρευσε την ανάδειξη της ποινικής ανηλικότητας σε υποχρεωτικό λόγο άρνησης εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (ο ευάλωτος χαρακτήρας των ατόμων αυτών), ισχύει απόλυτα και στην περίπτωση των πνευματικά ανίκανων προσώπων. Για το λόγο αυτό, θεωρούμε επιβεβλημένη την τροποποίηση του Ν. 3251/2004, με την προσθήκη διάταξης που θα απαγορεύει ρητά την εκτέλεση ου ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης όταν η ποινική ανευθυνότητα του εκζητουμένου οφείλεται στην πνευματική του ανικανότητα.

4. Διάκριση λόγω ιθαγένειας σε ό,τι αφορά την άρνηση εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης λόγω εκκρεμοδικίας

Θεμελιώδες αξίωμα του κλασικού δικαίου της έκδοσης είναι εκείνο σύμφωνα με το οποίο, όταν η ποινική διαδικασία είναι εκκρεμής στο εσωτερικό του Κράτους εκτέλεσης, ο κανόνας ότι κανένα πρόσωπο δεν μπορεί να διωχθεί ή να καταδικασθεί δεύτερη φορά για το ίδιο ποινικό αδίκημα (ο κανόνας «*ne bis in idem*») δεσμεύει τις αρμόδιες δικαστικές εκτέλεσης του εντάλματος. Ενώ όμως από την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ η δεσμευτικότητα αυτή γίνεται αντιληπτή με τη μορφή της ανάδειξης της εκκρεμοδικίας στο Κράτος-Μέλος εκτέλεσης ως προαιρετικού λόγου άρνησης της εκτέλεσης (άρθρο 4 παρ. 3 της απόφασης-πλαισίου), ο Ν. 3251/2004 καθιστά *υποχρεωτική* μεν την άρνηση εκτέλεσης όταν – σύμφωνα με ρητή διατύπωση του νόμου (άρθρο 11 εδ. η)- είναι *ημεδαπό* το πρόσωπο σε βάρος του οποίου έχει εκδοθεί το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και διώκεται στην Ελλάδα για την ίδια αξιόποινη πράξη για την οποία ζητείται η παράδοση, ενώ, όπως *συνάγεται* από τη διατύπωση του άρθρου 12 εδ. (α), όταν το πρόσωπο αυτό είναι *αλλοδαπό* οι αρμόδιες δικαστικές αρχές έχουν απλώς τη *διακριτική ευχέρεια* να αρνηθούν την εκτέλεση.

Ο δυνητικός χαρακτήρας της μη εκτέλεσης εντάλματος στην περίπτωση αυτή συνάδει με τη νομολογία του Αρείου Πάγου, σύμφωνα με την οποία δεν παρεμποδίζει την ποινική δίωξη στην Ελλάδα το γεγονός ότι για την ίδια πράξη έχει ασκηθεί ποινική δίωξη σε άλλη χώρα, στα δικαστήρια της οποίας εκκρεμεί η υπόθεση (ΑΠ 104/1979). Όμως η ορθότητα της ρύθμισης του Ν. 3251/2004 είναι αμφιλεγόμενη, για τους εξής δυο λόγους :

Πρώτον: η πρόβλεψη της αρνητικής λειτουργίας του δεδικασμένου στα πλαίσια της προδικασίας σχετίζεται άμεσα με την κρατική κυριαρχία, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια του δράστη, υπό την έννοια ότι όταν το πρόσωπο σε βάρος του οποίου έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης διώκεται στη χώρα μας για την ίδια αξιόποινη πράξη, η απαγόρευση παράδοσής του οφείλει να είναι απόλυτη διαφορετικά παραβιάζεται η πραγμάτωση της αρχής του κράτους δικαίου.

Δεύτερον: η διάκριση μεταξύ ημεδαπού και αλλοδαπού, στην περίπτωση που ο δεύτερος είναι πολίτης άλλου Κράτους-Μέλους της ΕΕ, δεν συνάδει με την αρχή

της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σύμφωνα με το άρθρο 12 εδ. (α) της Συνθήκης ίδρυσης της ΕΚ.

Συνεπεία όλων των ανωτέρω, θεωρούμε αναγκαία την τροποποίηση του Ν. 3251/2004, κατά τρόπο ώστε να προσδοθεί υποχρεωτικός χαρακτήρας στη ρύθμιση του άρθρου 11 εδ. (η) του νόμου, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια του εκζητουμένου.

5. Οι περιπτώσεις παύσης της ποινικής δίωξης ως προαιρετικός λόγος άρνησης εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

Ο εγγυητικός για τα ατομικά δικαιώματα κανόνας «*ne bis in idem*», όπως αντηχείται στο ήδη αναφερθέν άρθρο 4 παρ. 3 της απόφασης-πλαίσιου, αφορά, πέραν της εκκρεμοδικίας που προηγουμένως μας απασχόλησε, και στην παύση της ποινικής δίωξης. Τη σχετική πρόνοια της απόφασης-πλαίσιου μεταφέρει στην έννομη τάξη μας το άρθρο 12 εδ. (β) του Ν. 3251/2004, με το οποίο παρέχεται η δυνατότητα άρνησης εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης σε περίπτωση που οι ελληνικές αρχές αποφάσισαν είτε να μην ασκήσουν δίωξη για την αξιόποινη πράξη που αποτελεί αντικείμενο του ευρωπαϊκού εντάλματος, είτε να παύσουν τη δίωξη. Επίσης, το εδ. (γ) του ίδιου άρθρου του Ν. 3251/2004 επιτρέπει την άρνηση εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος όταν ο κατηγορούμενος έχει δικαστεί αμετάκλητα για τις πράξεις αυτές σε Κράτος-Μέλος της ΕΕ, με αποτέλεσμα να κωλύεται η μεταγενέστερη άσκηση δίωξης.

Παρόμοια ρύθμιση, σε εκτέλεση του άρθρου 4 παρ. 3 της απόφασης-πλαίσιου, έχουν εισαγάγει στις εθνικές νομοθεσίες τους κι άλλα Κράτη-Μέλη, με τη διαφορά ότι ορισμένα άλλα κατέστησαν υποχρεωτική την άρνηση εκτέλεσης τόσο σε περιπτώσεις μη άσκησης (Αυστρία, Ιρλανδία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Σουηδία) ή παύσης της δίωξης στο Κράτος-Μέλος εκτέλεσης (Ιρλανδία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Σλοβενία, Τσεχία), όσο και σε περιπτώσεις παρεμπόδισης της δίωξης λόγω της έκδοσης τελεσίδικης απόφασης σε οποιοδήποτε άλλο Κράτος-Μέλος (Αυστρία, Βέλγιο, Ιρλανδία, Ιταλία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Σουηδία, Τσεχία).

Δικαιολογητικός της προαιρετικής άρνησης εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στις ως άνω περιπτώσεις φαίνεται να είναι το ότι σε πολλά Κράτη-Μέλη -και σε αντίθεση με την Ελλάδα- υφίστανται «μορφώματα»

διαδικαστικών ενεργειών με τις οποίες περατώνεται μία δίωξη χωρίς την έκδοση δικαστικής απόφασης. Ο λόγος αυτός δεν είναι όμως ισχυρός μετά την απόφαση *Gözütoç & Brügge* του ΔΕΚ (απόφ. της 11.2.2003, υπόθ. C-187 /01 & C385/01, Συλλ. 2003, I-1345), με την οποία καθιερώθηκε η διακρατική ισχύς του κανόνα «*ne bis in idem*» προκειμένου για διαδικασίες ποινικής καταστολής που λειτουργούν ως υποκατάστατο αμετάκλητης δικαστικής απόφασης στο πλαίσιο συγκεκριμένου ποινικού συστήματος. Πέραν τούτου, μια «σύμπλευση» της χώρας μας, μέσω τροποποίησης του Ν. 3251/2004, με τα Κράτη-Μέλη που έχουν καταστήσει υποχρεωτική την άρνηση εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στις ανωτέρω περιπτώσεις θα μπορούσε να δικαιολογηθεί και κατ' επίκληση της, μεταγενέστερης σε σχέση με την απόφαση *Gözütoç & Brügge*, αλλά εξίσου ριζοσπαστικής νομολογίας του ΔΕΚ που αφορά τη διακρατική ισχύ του κανόνα «*ne bis in idem*» (βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ, απόφ. της 9.3.2006, *Ποινική δίκη κατά Leopold Henri Van Esbroeck*, υπόθ. C-436/04, ΔΕΚ, απόφ. της 28.9.2006, *Jean Leon Van Straaten*, υπόθ. C-150/05, ΔΕΚ, απόφ. της 28.9.2006, *Giuseppe Francesco Gasparini και λοιποί*, υπόθ. C-467/04).

6. Σύνδεση των διαδικασιών του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης με το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS)

Στις παρατηρήσεις και προτάσεις του 2005 για το Ν. 3251/2004, η ΕΕΔΑ είχε επισημάνει «τη διακλάδωση και διασύνδεση των διαδικασιών του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης με το σύστημα καταχωρίσεων της σύμβασης Σένγκεν» (άρθρο 6 Ν. 3251/2004), συνάγοντας από τη σχετική νομοθετική ρύθμιση ότι «ο εκζητούμενος αποστερείται από την ελευθερία κίνησής του εντός των χωρών Σένγκεν, αν και μπορεί να είναι απλά ύποπτος και όχι διωκόμενος ή καταδικασθείς για τέλεση αξιόποινης πράξης» (ΕΕΔΑ, Έκθεση 2004, σελ. 238).

Οι επισημάνσεις και τα συμπεράσματα της ΕΕΔΑ του 2005 παραμένουν ισχυρά μέχρι σήμερα, με μόνη πρόσθετη την επισημάνση ότι ο αρμόδιος εισαγγελέας εφετών που μπορεί να προβαίνει σε καταχώριση (εκζητούμενου) στο SIS (η καταχώριση αυτή, κατά το άρθρο 6 παρ. 2 Ν. 3251/2004, ισοδυναμεί με ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης), οφείλει να ενεργεί συμμορφούμενος με την

πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σύμφωνα με την οποία, κατ' επίκληση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην κοινοτική έννομη τάξη αλλά και της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου έναντι του δικαίου της σύμβασης Σένγκεν, ουδείς εισαγγελικός ή δικαστικός λειτουργός Κράτους-Μέλους μπορεί να προβεί σε καταχώρηση προσώπου στο SIS παρά μόνον αφού προηγουμένως διαπιστώσει ότι το εν λόγω πρόσωπο συνιστά πραγματική, ενεστώσα και επαρκώς σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη, θίγουσα θεμελιώδες συμφέρον της κοινωνίας υπό την έννοια της οδηγίας 64/221/ΕΟΚ του Συμβουλίου (βλ. ΔΕΚ, απόφ. της 31.1.2006, *Farid & Bouchair*, υπόθ. C-503/03, καθώς και τον συναφή με το ευρωπαϊκό ένταλμα σχολιασμό της απόφασης από τον S. Martin στη *Rev.Trim.de Droit européen*, n° 42(3), 2006, σελ. 568 επ.).

7. Η προσωρινή μεταγωγή του εκζητούμενου προσώπου

Στις παρατηρήσεις και προτάσεις του 2005 για το Ν. 3251/2004, η ΕΕΔΑ είχε επισημάνει ότι «σοβαρό πρόβλημα δημιουργού επίσης οι διατάξεις του άρθρου 23 [του Ν. 3251/2004] σχετικά με τη λεγόμενη 'προσωρινή μεταγωγή' του εκζητούμενου μέχρι τη λήψη απόφασης περί εκτελέσεως του εντάλματος» (ΕΕΔΑ, Έκθεση 2004, σελ. 238).

Η επισημάνση της ΕΕΔΑ του 2005 παραμένει ισχυρή μέχρι σήμερα, με μόνη πρόσθετη την υπόμνηση ότι, μέσω μίας τροποποίησης του άρθρου 23 παρ. 4 του Ν. 3251, η διάρκεια της προσωρινής μεταγωγής θα πρέπει να παύσει να θεσπίζεται ότι «θα συμφωνείται αμοιβαία μεταξύ της δικαστικής αρχής έκδοσης του εντάλματος και της δικαστικής αρχής που αποφασίζει για την εκτέλεση» αυτού, και να προβλεφθεί, υπό τη μορφή ανώτατου χρονικού ορίου, από τον ίδιο το νόμο.

8. Ο περιορισμός του κανόνα της ειδικότητας

Στις παρατηρήσεις και προτάσεις του 2005 για το Ν. 3251/2004, η ΕΕΔΑ είχε αποφασίσει κατά πλειοψηφία ότι «δεν θεωρεί σωστό τον περιορισμό της αρχής της ειδικότητας». Πρόκειται για τον κανόνα σύμφωνα με τον οποίο ο εκζητούμενος μπορεί να δικαστεί μόνο για την πράξη που αναφέρεται στο ένταλμα σύλληψης, ο

οποίος κάμπτεται μέσω της πρόβλεψης –από το άρθρο 34 παρ. 2 εδ. (ε) του νόμου- ότι ο προσαχθείς (ενδέχεται να) είχε παραιτηθεί ρητά στην αρμόδια δικαστική αρχή του Κράτους εκτέλεσης του εντάλματος από το ευεργέτημα του κανόνα της ειδικότητας *«συγχρόνως με τη συγκατάθεσή του να προσαχθεί στο Ελληνικό Κράτος»*.

Η απόφαση της ΕΕΔΑ του 2005 παραμένει ισχυρή μέχρι σήμερα, με μόνη πρόσθετη την υπόμνηση ότι η «θεραπεία» του εισαχθέντος περιορισμού του κανόνα της ειδικότητας δεν μπορεί να επιτελεσθεί παρά μόνο με την κατάργηση, στο πλαίσιο μιας τροποποίησης του Ν. 3251/2004, του εδ. (ε) της παρ. 2 του άρθρου 34 του νόμου.

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου του 2002 για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης στοχεύει στην απλούστευση και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών, οι οποίες εκτυλίσσονται σε επίπεδο διμερών σχέσεων μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ένωσης και αφορούν στην παράδοση προσώπων -που έχουν καταδικαστεί ή είναι ύποπτα- προς το σκοπό της εκτέλεσης καταδικαστικών ποινικών αποφάσεων ή ποινικής δίωξης. Ακρογωνιαίος λίθος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, καθώς και της νομοθεσίας που κάθε Κράτος-Μέλος της Ένωσης έχει εισαγάγει στο εσωτερικό του με αντικείμενο την εφαρμογή της απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου είναι, σύμφωνα με ρητές διατάξεις της ευρωπαϊκής πράξης του 2002, όχι μόνον η αμοιβαία αναγνώριση των ποινικών αποφάσεων των δικαστηρίων των Κρατών-Μελών, αλλά και η προστασία των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων κάθε προσώπου που ενδέχεται να υποστεί τη διαδικασία του ευρωπαϊκού εντάλματος.

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, για πρώτη φορά επιλήφθηκε, το 2005, της εθνικής νομοθεσίας με την οποία μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η απόφαση-πλαίσιο της Ένωσης –το Ν. 3251/2004-. Στη συνεδρίαση της Ολομέλειας της 22^{ης} Μαρτίου 2007, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου εξέτασε τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του Ν. 3251/2004 με κριτήριο την ανάγκη να διασφαλιστεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων κάθε προσώπου για το οποίο εκδίδεται ή εκτελείται ευρωπαϊκό

ένταλμα σύλληψης. Η πεποίθηση που επικράτησε στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ κατά τη συνεδρίαση της 22^{ης} Μαρτίου 2007, ήταν ότι η επίτευξη της βέλτιστης προστασίας των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων στον τομέα αυτό όχι μόνο θα εκπληρώσει τη συνταγματική επιταγή προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και την υποχρέωση σεβασμού των διατάξεων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αλλά θα συμβάλει στην νομιμοποίηση και την αποτελεσματικότητα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας του 2002 με την οποία καθιερώθηκε ο θεσμός του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

Καρπός της εξέτασης της εφαρμογής του Ν. 3251/2004, είναι οι θέσεις και οι προτάσεις της ΕΕΔΑ που ακολουθούν.

Πρώτον: Η ΕΕΔΑ τονίζει την ανάγκη να ερμηνεύουν οι εισαγγελικοί και δικαστικοί λειτουργοί της χώρας μας το Ν. 3251/2004 κατά τρόπο ώστε οι παρεκκλίσεις που εισάγονται από αυτόν σε εγγυητικούς κανόνες ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών να περιορίζονται μέσα στα όρια που επιβάλλει η προστασία των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δεύτερον: Χαρακτηριστικά η ΕΕΔΑ επισημαίνει την ανάγκη ώστε, τα δικαστήρια της χώρας, την παράλευψη του νομοθέτη να ρυθμίσει την περίπτωση κατά την οποία η αξιόποινη πράξη δεν μπορεί να καταλογιστεί στο δράστη λόγω πραγματικής πλάνης, να την θεραπεύουν προχωρώντας σε λήψη απόφασης για τη μη εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, στη βάση της επεικέστερης για τον κατηγορούμενο ερμηνείας.

Τρίτον: Επίσης, η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την ανάγκη ώστε οι εισαγγελικοί λειτουργοί που προβαίνουν σε καταχώρηση εκζητουμένου –βάσει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης- προσώπου στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, να ενεργούν συμμορφούμενοι στη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σύμφωνα με την οποία ουδείς κρατικός λειτουργός μπορεί να προβαίνει σε καταχώρηση προσώπου στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, παρά μόνον αφού προηγουμένως διαπιστώσει ότι το εν λόγω πρόσωπο συνιστά πραγματική, ενεστώσα και επαρκώς σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη, θίγουσα θεμελιώδες συμφέρον της κοινωνίας.

Τέταρτον: Η ΕΕΔΑ επικροτεί την απόφαση του Αρείου Πάγου του 2005, με την οποία το ακυρωτικό δικαστήριο αποφάσισε ότι δεν μπορεί να εκτελεστεί στη

χώρα μας ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης Έλληνα πολίτη για να δικαστεί στη Γερμανία, λόγω του ότι, συνεπεία ακύρωσης από το Συνταγματικό Δικαστήριο της Καρλορούης του γερμανικού νόμου μεταφοράς της απόφασης-πλαίσιο στην εθνική έννομη τάξη, δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι η Γερμανία έχει μεταφέρει την απόφαση-πλαίσιο στην έννομη τάξη της και, άρα, ότι θα εκδώσει, αν της ζητηθεί, Γερμανό πολίτη στην Ελλάδα. Η εφαρμογή, από τον Άρειο Πάγο, στην περίπτωση αυτή, της αρχής της αμοιβαιότητας, αποτελεί ασφαλιστική δικλείδα στην κατηγορηματικότητα με την οποία η ευρωπαϊκή απόφαση-πλαίσιο και ο Ν. 5231/2004 καθιερώνουν τη δυνατότητα να συλλαμβάνεται και να παραδίδεται από την Ελλάδα σε κάθε άλλο Κράτος-Μέλος της Ένωσης κάθε Έλληνας πολίτης, για τον οποίο έγκυρα έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης.

Πέμπτον: Η ΕΕΔΑ προτείνει στην κυβέρνηση να ασκήσει τη νομοθετική πρωτοβουλία τροποποίησης του Ν. 5231/2004, προς τις ακόλουθες κατευθύνσεις που σκοπούν στη βελτίωση της προστασίας των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων των προσώπων για τα οποία εκδίδεται ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης :

- 1) Την προσθήκη παραρτήματος στο Ν. 3251/2004, στο οποίο να δίνονται με ακρίβεια οι ορισμοί, σύμφωνα με το ισχύον ποινικό δίκαιο, των εγκλημάτων για τα οποία καταργείται, με το άρθρο 10 παρ. 2 του νόμου, το διπλό αξιόποινο της πράξης ως προϋπόθεση έκδοσης-παράδοσης προσώπου δυνάμει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. Με τον τρόπο αυτό θα πληρωθεί το θεμελιώδες αξίωμα του ποινικού μας δικαίου για την τυποποίηση του ποινικού φαινομένου, σύμφωνα με το οποίο η πρόβλεψη της αξιόποινης πράξης στον ποινικό νόμο οφείλει να γίνεται κατά τρόπο ορισμένο, κατά τα αντικειμενικά και τα υποκειμενικά της στοιχεία, έτσι ώστε να είναι εφικτή η ασφαλής ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου.
- 2) Την προσθήκη στο άρθρο 11 του Ν. 3251/2004, στους λόγους άρσης του αδίκου ως προϋπόθεσης μη εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, των γενικών λόγων άρσης του αδίκου κατά τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα (άσκηση νομίμου δικαιώματος ή εκπλήρωση καθήκοντος, προσταγή, άμυνα και κατάσταση ανάγκης), καθώς και ορισμένων ειδικών λόγων του Ποινικού Κώδικα, όπως είναι η συναίνεση του παθόντος στο έγκλημα της απλής σωματικής βλάβης, οι περιπτώσεις τεχνητής διακοπής

της εγκυμοσύνης, οι θεμιτές προσβολές της τιμής και οι θεμιτές παραβιάσεις της επαγγελματικής εχεμύθειας.

- 3) Την προσθήκη, στο άρθρο 11 εδ. (γ) του Ν. 3251/2004, της πνευματικής ανικανότητας του εκζητουμένου δυνάμει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ως λόγου μη εκτέλεσης του εντάλματος.
- 4) Την προσθήκη στο άρθρο 11 του Ν. 3251/2004, ως λόγου μη εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, της παρακολούθησης εγκεκριμένου κατά νόμο θεραπευτικού προγράμματος ψυχικής απεξάρτησης με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 21 του Ν. 2331/1995 (ήδη κωδικοποιηθείσες με το Ν. 3459/2006 άρθρο 31 παρ. 7 όπου προβλέπεται η δυνατότητα του αρμόδιου εισαγγελέα να αναστέλλει με διάταξή του την ισχύ εντάλματος σύλληψης).
- 5) Την κατάργηση της διάκρισης λόγω ιθαγένειας, σε βάρος των αλλοδαπών, που ανακύπτει από το άρθρο 12 εδ. (α) του Ν. 3251/2004 σε συνδυασμό με το άρθρο 11 εδ. (η) αυτού, σε ό,τι αφορά την άρνηση εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης λόγω εκκρεμοδικίας.
- 6) Την ανάδειξη από το άρθρο 12 εδ. (β) και (γ) του Ν. 3251/2004 σε υποχρεωτική, της άρνησης εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης σε περιπτώσεις παύσης της ποινικής δίωξης όπως συμβαίνει με την απόφαση των ελληνικών αρχών είτε να μην ασκήσουν δίωξη για την αξιόποινη πράξη που αποτελεί αντικείμενο του ευρωπαϊκού εντάλματος είτε να παύσουν τη δίωξη, καθώς και στην περίπτωση που ο κατηγορούμενος έχει δικαστεί αμετάκλητα για τις πράξεις αυτές σε Κράτος-Μέλος της Ένωσης με αποτέλεσμα να κωλύεται η μεταγενέστερη άσκηση δίωξης.
- 7) Τη θέσπιση στο άρθρο 23 παρ. 4 του Ν. 3251/2004 ανώτατου χρονικού ορίου εντός του οποίου θα μπορεί να διεξάγεται η «προσωρινή μεταγωγή» εκζητουμένου προσώπου δυνάμει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στο Κράτος έκδοσης του εντάλματος.
- 8) Την κατάργηση της πρόβλεψης του άρθρου 34 παρ. 2 εδ. (ε) του Ν. 3251/2004, που κάμπτεται την ισχύ του θεμελιώδους ποινικού κανόνα της ειδικότητας, σύμφωνα με την οποία ο εκζητούμενος δυνάμει ευρωπαϊκού

εντάλματος σύλληψης μπορεί να δικαστεί για αξιόποινη πράξη διαφορετική από εκείνη που περιγράφεται στο ένταλμα εφόσον αυτός έχει παραιτηθεί ρητά στην αρμόδια δικαστική αρχή του κράτους εκτέλεσης από το ευεργέτημα του κανόνα της ειδικότητας, συγχρόνως με τη συγκατάθεσή του να προσαχθεί στο ελληνικό Κράτος.

Αθήνα, 22 Μαρτίου 2007